

דגם תשובות למבחן בתולדות האמנות והבנתה
מס' 50381, קיץ תשע"ז

- (1) לכל שאלה ניתן ציון באחוזים מ-0% עד 100%. בשאלות הנחלקות לסעיפים [המצוינים במפורש בבחינה] יש לראות בכל סעיף שאלה נפרדת, כלומר על המעריך לתת ציון על הסעיף באחוזים מ-0% עד 100%.
- (2) בתשובות המובאות בדגם יש דוגמאות. על כל דוגמה אחרת שהתלמיד הציג בתשובתו ושמתאימה לדרישות השאלה, יש לתת את מלוא הנקודות.
- (3) בכל תשובה על התלמיד לציין את שם היצירה ואת שם האמן.
- (4) בשאלות שבהן אין דרישה מפורשת לבחור ביצירות של אמנים שונים, אפשר לבחור בכמה יצירות של אותו אמן.
- (5) בשאלות שבהן נדרש לציין את התקופה, יתקבל שם הזרם או שם האסכולה או לחלופין ציון המאה.
- (6) יש לקבל כל תשובה נכונה של התלמיד המתבססת על חומר הלימוד, שאינו בתכנית ההלימה.
- (7) בשאלות שבהן נדרשים אמצעים אמנותיים, הבדלים וכו', על התלמיד לציין שניים, אלא אם כן צוין במפורש אחרת.

למעריך: יש לבדוק את התשובות מן הבחינות האלה:

- (1) התאמה (רלוונטיות) בין השאלה ובין התשובה.
 - (2) טיעונים הגיוניים.
 - (3) נימוקים משכנעים.
 - (4) ניסוח בהיר.
 - (5) תיאור ברור וממצה.
- פרק ראשון – התבוננות ביצירות אמנות (24 נקודות; לכל שאלה – 12 נקודות)

שאלה 1 – ציור (תמונה 1 בנספח)

התבונן בציור: יפו, אליהו אריק בוקובזה, 2009 (תמונה 1 בנספח).

א. ציין מהי דרך המבע (סגנון) של האמן ביצירה (נאיבי, דקורטיבי). נמק את תשובתך באמצעות שני אמצעים אמנותיים.

ניקוד	הסבר
ציין סגנון – 50% שני אמצעים אמנותיים – $25\% \times 2$	נאיבי: דמויות מסוגגנות עם עיניים גדולות ופנים אחידות. צבעים שטוחים לא טבעיים, מזכירים ציור ילדים. הפרטים מסוגגנים, כמו הגלים בים, העלים והאדמה. הפרדה בין המשטחים הצבעוניים ללא טשטוש או גוון. דקורטיבי: הצייר שם דגש על צורות קישוטיות ומסוגגנות. דגמים חוזרים, צבעוניות עזה בכתמים שטוחים, פלקטיים.

ב. תאר את אמצעי המבע האמנותיים שהאמן השתמש בהם: א. ברקע, ב. בדמויות. הסבר את היחס בין הרקע ובין הדמויות.

ניקוד	הסבר
תיאור דמויות – 15% סמל – 35% תיאור רקע – 15% סמל – 35%	ברקע הציור עצי דקל, עץ פרי הדר – מסמל את ארץ ישראל. הרצפה (בהשטחה) בעלת מאפיינים מזרחיים – סמל מזרח. אפשר לראות שמדובר בארץ ישראל (שם התמונה "פר"). הדמויות הן של אנשים ממקומות שונים. התרבוש מסמל את הטורקי, הכובע פקק מסמל את הבריטי. האדם השלישי נראה כערבי הלובש גלביה. אדם זה לובש סינר ומחזיק במגש – מסמל את העובדה שהוא משרת את האדון שיושב. היחס בין הדמויות לרקע – הבנת היצירה – השילוב האתני בארץ ישראל. רקע הציור: תפיסת החלל שטוחה ללא עומק. החלל דחוס ועמוס בפרטים. ללא נקודת מגז. צבעים שטוחים ללא אור וצל. פרספקטיבה בעזרת הסתרה. הפרטים המצוירים שטוחים: הים מצויר במבט מעל, המרצפות מצוירות במבט עליון. עיוות הפרופורציות: הים יותר גבוה מן היבשה. קבוצת הדמויות מצוירת בתפיסת חלל בעלת נפח. השולחן בפרספקטיבה נכונה – מתקיימת הקצרה, אך בעל שתי רגליים בלבד. הצבע עם מעט אור וצל (בגדי הגברים). היחס בין הרקע ובין הדמויות – הבנת היצירה – נראה שהדמויות מציאותיות וכאילו "מודבקות" בנוף הארצישראלי.

שאלה 2 – תצלום (תמונה 2 בנספח)

התבונן בתצלום: **חיפוש ראיות**, ג'ף וול, 2009 (תמונה 2 בנספח).

א. תאר את האווירה בתצלום. בתשובתך התייחס לשניים מן האמצעים האמנותיים האלה: קומפוזיציה, צבעוניות, תנועה, אור.

ניקוד	הסבר
שני אמצעים אמנותיים – $50\% \times 2$	מורד המדרגות משמאל – יש אור צהוב שמעיד שיש שם חלל נוסף ומסתורי. ניגודיות בין החלל הבהיר ובין הדמויות הכהות. נעליים לבנות בחזית – הנעדר הנוכח – בעל הבית. הדמות משמאל נראית כאילו בתנועה החוצה – ממד הזמן – לחץ, מהירות. האור ששוטף מימין – מבחוץ – פנימה מרמז על חשיפת האמת ועל חדירה לפרטיות. החדות בעומק השדה – אין אפשרות להסתיר כלום, חטטנות, חודרנות. השולחן מסתיר – בקדמת הקומפוזיציה את ההתרחשות מאחור – חסימה, הסתרה, מועקה. האווירה היא אווירת מתח, חיפוש אחר דבר מה נעלם בתוך היצירה. אווירת מתח נוצרת גם מזווית הצילום שלא מאפשרת לראות מה יש במורד המדרגות שמימין. הקומפוזיציה פתוחה – הדמות מצד שמאל חתוכה החוצה והכיסא חתוך מימין. היצירה בנויה ממישורים ומחדרים שונים, חדר אחד נגזר מתוך חדר אחר. את הכניסה כמעט חוסם המקרר שהוזז ממקומו. הדמויות קופאות בתנוחה מסוימת, הדמויות עסוקות בחיפוש. היצירה שטופת אור. נוצר מתח בשל החדרים הפנימיים, היציאה למסדרון וריבוי הפתחים המוארים. עומק השדה יוצר חדות אינסופית.

ב. הסבר את ההשפעה שיש לתצלום ולעומק השדה על חוויית הצפייה של הצופה.

ניקוד	הסבר
ממדי היצירה – 50% תפיסת החלל – 50%	גודל היצירה יוצר תחושת הזדהות. ממדיו של התצלום יוצרים אצל הצופה הרגשה שהוא נכנס לחלל החדר המצולם. הדמויות נראות כמעט אנושיות בממדיהן. עומק השדה יוצר חלל בתוך חלל, תורם לראיזם – הקרבה למציאות ביצירה (הצופה הוא חלק מהיצירה).

שאלה 3 – מיצב (תמונה 3 בנספח)

התבונן במיצב: **משה המודרני**, אלמגרין ודראגסט (Elmgreen & Dragset), 2016 (תמונות 3-4 בנספח).
א. תאר את המיצב. הסבר את התחושות שהמיצב מעורר בצופה. בתשובתך התייחס לאופן הצבתו בחלל.

ניקוד	הסבר
תיאור – 20% תחושות – 10% התייחסות להצבה בחלל – 70%	התחושות: דאגה, אי־אמון, רצון להגן על התינוק הנטוש, דילמה – האם התינוק אמיתי? לאן הלכו ההורים? היצירה כוללת כספומט בקיר המוזאון ומתחתיו עריסת סל קל ובתוכה בובה של תינוק. אופן ההצבה של העריסה בחלל הגדול והריק יוצר תחושה של נטישה, ובעקבותיה תחושת הדאגה. לפי הסיפור המקראי, כדי להציל את משה התינוק ממוות היה צריך לשים את התיבה ביאור – אתר המושך אליו אנשים, במיצב הונחה העריסה ליד הכספומט – אתר המושך אליו אנשים.

ב. הסבר כיצד שם היצירה תורם להבנתה ולתחושות שהיא מעוררת בצופה.

ניקוד	הסבר
הסבר – 100%	השם "משה המודרני", מזכיר את משה בתיבה שהונח ביאור, כאילו ננטש. לבסוף משה נלקח לארמון של בת פרעה. בסיפור המקראי המקום הטוב ביותר להניח בו את התיבה של משה התינוק היה הנהר, משום שהיה מקום שאנשים פוקדים אותו. במיצב הונחה עריסת התינוק ליד כספומט, בגלל אותה סיבה: אנשים פוקדים אותו. * אפשר לקבל כל הסבר רלוונטי אחר. הצופים במיצב אינם יודעים מה יעלה בגורל התינוק הנטוש. כמו שבסיפור המקראי דאגה מרים למשה והסתתרה בין הקנים כדי לראות מה יעלה בגורלו, במיצב הצופה הוא שדואג ומתבונן לצדדים לראות אם מישהו יבוא לקחת את התינוק.

שאלה 4 – אדריכלות (תמונה 4 בנספח)

התבונן בתצלום: **נמל התעופה החדש בבנגקוק**, אדריכל הלמוט יאן, 2002-2006 (תמונות 5-6 בנספח).
א. הסבר כיצד שניים מן האמצעים האדריכליים האלה: צורה, מקצב, חומר, באים לידי ביטוי במבנה.

ניקוד	הסבר
שני אמצעים – $2 \times 50\%$	– <u>צורה</u> – מבנה אופקי. צורת צלב שמורכבת משתי יחידות שחוזרות על עצמן. מן החזית הצורות נראות כשני משולשים (האחד עומד על קדקודו). המבנה נראה כמו ממשיך עד אין-סוף. – <u>מקצב</u> – יש מקצב קבוע החוזר על עצמו גם לאורך וגם לרוחב: משולשים אטומים עשויים פלדה ומשולשים עשויים זכוכית שקופה מונחים זה בצד זה לסירוגין. – <u>חומר</u> – זכוכית: חומר שקוף. נותן תחושת קלילות. מאפשר קשר עם ה"חוץ", עם המטוסים הבאים ויוצאים. מתכת: חומר קשיח המזכיר מטוס.

ב. האם לדעתך יש קשר בין צורת המבנה ובין תפקידו? נמק את תשובתך.

ניקוד	הסבר
הסבר – 100%	יש קשר בין הצורה ובין התפקיד של המבנה. המבנה השטוח מאפשר שמים נקיים. הצורה מזכירה מטוס. צורת הצלב מצביעה על ארבע כנפות תבל. אם התלמיד עונה שאין קשר, עליו לנמק את תשובתו.

פרק שני – נקודות מוצא (28 נקודות)

שאלה 5 –

א. בחר בשתי יצירות אמנות של שני אמנים שונים, העוסקות באותו נושא – נוף או טבע דומם – אך נבדלות ביניהן בהצגת המציאות (מופשטת, אקספרסיבית, ריאליסטית). ציין את שמות האמנים ואת שמות היצירות, ותאר אותן בקצרה.

ניקוד	הסבר
שמות היצירות – $2 \times 10\%$ שמות האמנים – $2 \times 10\%$ תיאור קצר – $2 \times 30\%$	התשובה מתייחסת לטבע דומם אצל שני אמנים. ארם גרשוני – "לחם ומים" – היפר ריאליסטי. סאזן – "טבע דומם עם תפוחים" – פוסט אימפרסיוניסטי. הציור של גרשוני מציג כיכר לחם חצויה המונחת על קרש חיתוך מעט באלכסון, ולפניה בזווית אלכסונית ניצבת כוס מים המלאה יותר מחצייה. בציור של סאזן, מוצגות קבוצות של תפוחים בכמה מוקדים במישורים שונים בתמונה. התפוחים מונחים על שולחן שעליו פרושה מפה.

ב. ציין והסבר את ההבדל בין דרכי המבע של שתי היצירות שבחרת. בסס את תשובתך על שני אמצעים אמנותיים.

ניקוד	הסבר
ציין את דרך ההתייחסות למציאות – $2 \times 10\%$ התייחס לשני אמצעים אמנותיים בשתי היצירות – $4 \times 20\%$	גרשוני מתייחס למציאות בראיזם מוקפד, צילומי. האמצעים שבהם הוא מסתייע הם אור וצל, פרופורציות אמתיות, פרספקטיבה קווית, ותיאור מרקם מלוטש. לעומתו סאזן, מייצג את המציאות באמצעות דימויים שאינם מלוטשים. המשחק של אור וצל מדמה מציאות; הפרספקטיבה המעוותת יוצרת תפיסת חלל די שטוחה, אף שמדובר בתיאור של תפוחים על שולחן בתוך חדר. אי-הדיוק הצבעוני גורם לתמונה להיראות עם נטייה להפשטה.

שאלה 6 –

א. בחר ביצירה של אמן שהיגר מארץ הולדתו לארץ אחרת. ציין את שם האמן, ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה.

ניקוד	הסבר
שם האמן – 20% שם היצירה – 20% תיאור – 60%	ראובן רובין עלה לארץ מרומניה. היצירה: "משפחתי". ביצירה נראה רובין עם בני משפחתו הלבושים בסגנון אירופי. האמן לעומתם לבוש בבגדים פשוטים ונועל נעלי בית. ברקע מצוירים עצי זית. גם: שאגאל – מתאר את העיירה באימפריה הרוסית, פיקאסו – תקופה כחולה – צבע; אמנים שעלו לישראל וביצירותיהם בא לידי ביטוי האור הישראלי העז, ועוד.

ב. הסבר כיצד המעבר לארץ החדשה בא לידי ביטוי ביצירה שבחרת. בתשובתך התבסס על אמצעי אמנותי מן היצירה.

ניקוד	הסבר
הסביר והתבסס על אמצעי אמנותי – 100%	הציור בצבעים בהירים ועדינים. הדימויים – נעלי בית, עץ זית, כיסא נצרים – מדגישים את המקום השונה. ראובן מדגיש את השינוי גם בבגדים הגלויים לעומת הבגדים המקומיים הקלים. הכיסא הנמוך ונעלי הבית מסמלים את הקרבה שלו למקום, לאדמה.

שאלה 7 –

א. בחר ביצירה של אמן ישראלי המביעה מחאה. ציין את שם האמן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה.

הסבר את המחאה שמביע האמן ביצירה זו.

ניקוד	הסבר
שם האמן – 10% שם היצירה – 10% תיאור – 30% הסבר – 50%	— מאיר גל – "9 מתוך 400" — האמן אוחד במספר עמודים בתוך ספר עב כרס. זהו ספר לימוד היסטוריה בבתי הספר התיכוניים. אלה העמודים היחידים בספר שמדברים על המזרחיים. גל מוחה נגד האפליה וההדרה של עדות המזרח בחברה הישראלית. דוגמאות נוספות: — מנשה קדישמן — "עקדת יצחק" — מחאה נגד מלחמת שלום הגליל. — מוטי מזרחי — "ויה דלורוזה" — מיצג מחאה שבו מזרחי צועד בירושלים. הוא מוחה נגד המדינה שמקפחת את המזרחיים והחלשים.

ב. ציין והסבר שני אמצעים אמנותיים שבאמצעותם האמן מביע את מחאתו.

ניקוד	הסבר
ציין שני אמצעים אמנותיים — $20\% \times 2$ הסביר — $30\% \times 2$	צבע שחור — האמן לובש שחור, הרקע שחור, כך שהוא כמעט נטמע לחלוטין ברקע שמאחור. הוא כמעט לא קיים. קומפוזיציה מרכזית — הספר במרכז היצירה. הוא העיקר. דפי הספר חוצים את פניו — רוצה להמחיש שהזהות המזרחית נחצית בעוד שאר הספר שעוסק באשכנזים מסתיר את גופו ומטשטש את אישיותו. אור — אור מלאכותי מאיר רק את הספר, ידו ופניו של האמן.

שאלה 8 –

א. ציין את החומרים העיקריים ששימשו בעבר בפיסול המסורתי. ציין סוג אחד של חומר עכשווי בפיסול שלא היה בשימוש בעבר. הסבר כיצד החומר או השימוש בחומר משקפים את זמננו.

ניקוד	הסבר
חומרים בעבר – 30% חומר עכשווי – 30% הסבר איך משקף את זמננו – 40%	— חומרי פיסול בעבר היו בעיקר אבן, עץ, קרמיקה ויציקות ברונזה. — חומר חדשני: יציקת פוליאסטר. זהו חומר סינתטי העשוי משני מרכיבים שערבובם יחד גורם לחומר להתקשות ולהיות יציב מאוד. החומר מאפשר לצקת צורות ומרקמים בצבעים רבים, הוא קל במשקלו ולכן מאפשר ליצור יצירות גדולות שאינן כבדות. החומר משקף את זמננו: בזמננו אפשר להעתיק כל דבר בקלות באמצעות הדפסה ויציקה של חומרים פלסטיים. החומרים הפלסטיים מתאימים למוצרי צריכה, לשלטי פרסום, למשחקים ולאמנות.

ב. בחר ביצירה פיסולית שנוצרה בחומר החדשני שצינת בסעיף א. ציין את שם האמן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. הסבר כיצד חומר זה משרת את מטרת היצירה.

ניקוד	הסבר
שם האמן – 10% שם היצירה – 10% תיאור קצר – 20% הסביר – 60%	פסלים רבים בתערוכה של אלי גור אריה במוזאון תל אביב היו עשויים מיציקות פוליאסטר. התערוכה הציגה עולם שנהרס כנראה מפצצה אטומית. נותרו בו מעט חיים וגם הם מוטציות של בעלי חיים וצמחים מוזרים. כל הפסלים צבועים בצבעים עזים ונראים ריאליסטיים. החומר מאפשר לאמן לצקת בתבניות צורות מדויקות החוזרות על עצמן ומשפרות את התוצאה. מטרת היצירה היא ליצור עולם בדיוני כמו בסרט, ובו הרבה פרטים גדולים וקטנים, כך שהצופה נכנס לתוך חלל התצוגה והוא מוקף מכל עבר, כולל התקרה הרצפה והקירות בצורות צבעוניות של צמחים, חיות, כלים, שרידי מבנים המדמים עולם שאחרי קטסטרופה. החומר המודרני מאפשר לאמן לעשות זאת בצורה מושלמת. יציקות מדויקות בחומרים פלסטיים מסוג פוליאסטר מאפשרות ליצור יצירות שאי־אפשר ליצור מחומרים מסורתיים. אפשר ליצור מהם צורות מדויקות ומושלמות.

פרק שלישי — אמנות בהקשרים שונים (32 נקודות)

שאלה 9 — מאמר:

בספר **אמנות עכשווית — אני מדברת אליכם** בפרק "אמנות ומציאות — הגבולות הנזילים", עוסקת רותי דירקטור באמנות עכשווית.

א. על פי דירקטור, מי הם "קובעי הטעם"?

ניקוד	הסבר
קובעי הטעם — 100%	אוצרים, מבקרי אמנות, בעלי גלריות ואספנים.

ב. על פי הפרק, מהי ההגדרה ל"מעשה אמנות", ומהי תרומתם של קובעי הטעם להגדרה זו? מהו תפקידם של קובעי הטעם בעולם האמנות?

ניקוד	הסבר
הגדרה ל"מעשה אמנות" — 30%	מעשה אמנות הוא "כל דבר שעושה אדם המוכר וידוע כאמן, תחת הכותרת אמנות [...]". קובעי הטעם משתייכים למנגנוני ההכרה של עולם האמנות.
תרומת קובעי הטעם — 30%	קובעי הטעם הם מקצוענים. תפקידם של קובעי הטעם: "לא רק מנפים החוצה, הם גם מספחים ומקרבים לפי קריטריונים [...]".
תפקידם — 40%	

שאלה 10 —

א. בחר בתערוכה שביקרת בה במסגרת לימודי האמנות. ציין את נושא התערוכה, את סוג התערוכה, את שמה והיכן הוצגה. בחר ביצירה אחת שהוצגה בתערוכה שבחרת, ציין את שם האמן, תאר את היצירה בקצרה, והסבר את הקשר שלה לנושא.

ניקוד	הסבר
שם התערוכה — 10%	שם התערוכה: — 'התלוש' (במוזאון ת"א). תערוכת נושא קבוצתית עוסקת בנושא ה'תלוש' — האאוטסיידר בחברה, האמן כאדם חיצוני וכחריג.
מקום — 10%	עבודת הווידאו "הי פדידה" של שרון פדידה היא כמו סרט דוקומנטרי קצר על האמן הצעיר פדידה שאינו מצליח לפרנס את משפחתו ואינו מצליח לממש את הפוטנציאל הטמון בו. הוא מחליט לעשות הסבה מקצועית ולהיות ספֵּך במספרת "פדידה".
נושא התערוכה — 10%	הוא מצליח מאוד במקצוע החדש, אך אינו מאושר מן הצלחתו. הוא מגלם בעצם את עצמו כתלוש נחצי שאינו מצליח למצוא את עצמו בתוך החברה.
סוג התערוכה — 20%	
תיאור יצירה אחת:	
שם האמן — 10%	
תיאור — 10%	
הסביר קשר לנושא — 30%	

ב. תאר את החלל שבו הוצגה התערוכה. הסבר מה היו לדעתך השיקולים של האוצר בהצבת היצירות בחלל זה. בתשובתך התייחס לגודל היצירות ולצפיפות ההצבה.

ניקוד	הסבר
תיאור החלל – 20% בשיקולי האוצר התייחס לגודל היצירות ולצפיפות – $40\% \times 2$	החלל – אולם בינוני במבנה החדש של מוזאון תל אביב. החלל היה מחולק באמצעות קיר, כך שנוצרו מעין 4 חללים נפרדים. שיקולי האוצרת בהצבת היצירות בחלל – בכל חלל כזה שנוצר באמצעות קיר ההפרדה היה נושא אחר סביב הנושא המרכזי של "התלוש". האוצרת כנראה רצתה שנתמקד ברעיונות שונים, ולכן קיר אחד עסק בבנים ואבות, קיר אחר עסק במסעות וכו'. נראה שהאוצרת רצתה ליצור אזורים של סוגי עבודות, סוגי מדיה, וכך יצרה אזור וידאו, אזור רישום משוחרר, אזור של רישום פיגורטיבי יותר וכו'. גודל היצירות וצפיפות הצבה – היצירות היו בין קטנות לבינוניות, כלומר יצירות שגודלן לא יותר ממטר על מטר. בצד היה מיצב של דמות בגודל אנושי. אופן הצבת היצירות הייתה ברווחים נוחים לצפייה – לא קרוב וצפוף ולא מרווח מדי. נראה שהאוצרת רצתה שהצופה יחוה את רעיון התערוכה באופן מסודר הן מבחינת אופן ההצבה, הן מבחינת חיבור הרעיונות והן מבחינת חיבור טכניקות העבודה.

שאלה 11:

אם בחרת לענות על שאלה זו עליך לצרף תצלום של היצירה שעשית בשיעורי האמנות.

א. במסגרת הסדנה יצרת את העבודה "דיאלוג עם אמן". ציין את שם האמן שבחרת והסבר כיצד יצרת דיאלוג עם אמן זה. בתשובתך התייחס לשניים מן ההיבטים האלה: צורה, חומר, תוכן, קומפוזיציה, דימוי, סמל.

ניקוד	הסבר
שם האמן – 10% הסביר יצירת דיאלוג והתייחס לשני היבטים – $45\% \times 2$	בחרתי ליצור דיאלוג עם האמן אנדי וורהול. בחרתי ביצירה "פחיות המרק של קמפל" משנת 1962 כבסיס לעבודתי. <u>דימוי</u> – כמו וורהול בחרתי במוצר תעשייתי פופולרי. אני בחרתי ב"מנה חמה". זהו מוצר פופולרי בכיתתי מכיוון שאנחנו לומדים עד שעה מאוחרת של היום. <u>קומפוזיציה</u> – קופסאות ה"מנה חמה" עומדות זו בצד זו בשורות כמו פחיות המרק אצל וורהול.

ב. הסבר נקודת דמיון ונקודת שוני בין יצירת האמן לבין היצירה שלך.

ניקוד	הסבר
נקודת דמיון – 50% נקודת שוני – 50%	– <u>הדמיון</u> בין היצירה שלי ליצירה של וורהול הוא בתוכן היצירה, ברעיון שאנו רוצים להעביר. שנינו עוסקים במוצר תעשייתי פופולרי בתקופתנו. כמו וורהול, גם אני בחרתי במוצר מחיי היום-יום של אנשים מן התרבות שלי. המרק, כמו המנה החמה, מייצג את תופעת האוכל המהיר, המסמלת את הנטייה להתייעלות בחברה המודרנית. – <u>השוני</u> בין היצירה שלי ובין היצירה של וורהול הוא שורהול בחר להציג את המוצר התעשייתי באמצעות הדפס משי. הוא ביקר את תרבות השפע והצריכה האמריקנית ואת אחידותו של המוצר התעשייתי שהוא תוצר של פס הייצור התעשייתי. אני ציירתי במכחול כל קופסה וקופסה והשתמשתי בצבע אקריליק. לכל קופסה הענקתי פן ייחודי שמזוהה עם כל תלמיד ותלמיד בכיתה.

שאלה 12

אם בחרת לענות על שאלה זו עליך לצרף תצלום של היצירה שעשית בשיעורי האמנות.

א. בסדנת האמנות אצרת תערוכה. ציין את נושא התערוכה ואת שמה.

ציין חמש יצירות שהוצגו בתערוכה שאצרת: שמות האמנים ושמות היצירות.

הסבר את הקשר בין היצירות שציינת ובין נושא התערוכה.

ניקוד	הסבר
נושא התערוכה — 10%	<u>אפשר</u> לעשות עבודת אוצרות ליצירות מוכרות. אפשר לאצור יצירות המוצגות באינטרנט או רפרודוקציות. אפשר לאצור יצירות של חברים לכיתה — על תרגיל שניתן בכיתה. <u>אסור</u> לאצור יצירות של התלמיד עצמו. בהסברים של התלמיד יש לחפש נימוקים הגיוניים. לבחון את הסבריו להחלטות שלו.
שם התערוכה — 10%	
פרטים של חמש יצירות —	
$5\% \times 5$	
הקשר בין היצירות ובין	
נושא התערוכה — 55%	

ב. בחר בשתי יצירות המוצגות בסמיכות זו לזו בתערוכה.

הסבר מדוע בחרת להציב את שתי היצירות זו בצד זו.

ניקוד	הסבר
הסביר — 100%	כל נימוק הגיוני מתקבל. גודל, טכניקה, צבעים, זווית ראייה, תאריך, מקום וכו'.

פרק רביעי — העמקה בתקופה (16 נקודות)
א. אמנות קלאסית — יוון ורומא בעת העתיקה

שאלה 13 —

באמנות הקלאסית יש אידאליזציה של גוף האדם.
א. הסבר מהי אידאליזציה.

ניקוד	הסבר
הסביר — 100%	אידאליזציה: שלמות, דמות ללא פגם או פרט יוצא דופן ממערך קאנון של דמות מושלמת בצורתה, מערך צורות, פרופורציות, חומרים המאפיינים צורה נשגבת.

ב. בחר יצירה אחת שיש בה אידאליזציה, ציין את שמה, ותאר אותה בקצרה.
הסבר שני אמצעים אמנותיים שהאמן משתמש בהם כדי ליצור אידאליזציה של הדמות.

ניקוד	הסבר
שם היצירה — 15% תיאור — 15% שני אמצעים — $30\% \times 2$	"ונוס" של פוליקלטוס "אפולו בלוודרה" אמצעים: פרופורציות מדויקות של הגוף והפנים, ללא רגש, ללא הבעה, ללא סימני גיל, פרטים פיזיים ייחודיים או פרטים המפריעים לשלמות.

שאלה 14 —

א. הסבר את תפקידו של הקולוסיאום בתרבות הרומית, ותאר את המבנה שלו.

ניקוד	הסבר
תפקיד — 50% תיאור — 50%	<u>תפקיד</u> : לספק שעשועים, הנאה ובילוי זמן לתושבי העיר. הוצגו בו מאבקים בין שני לוחמים או בין לוחם ובין בעל חיים. הקולוסיאום הוא גם מבנה תעמולה שנועד להפגין את כוחו של הקיסר ואת כוחה של רומא. לכן, הוא ממוקם במרכז העיר לצורכי ראויה. <u>תיאור המבנה</u> : תאטרון אלפטי שבו מקומות ישיבה רבים. מתחתיו אולמות גדולים ומכלאות לבעלי חיים, חדרים ללוחמים ולאנשי הצוות. המושבים חולקו על פי הייחוס. "אורדרים" בנייה של קומה ראשונה: דורי (עתיק יותר); קומה שנייה: איוני (מאוחר יותר); קומה שלישית ורביעית: קורינטי (מאוחר יותר ומקושט יותר).

ב. הסבר שני חידושים באדריכלות הרומית שנעשה בהם שימוש בבניית הקולוסיאום.

ניקוד	הסבר
חידושים באדריכלות הרומית — $2 \times 50\%$	קשת: הקשת בנויה מאבנים ונשענת על אבן הראשה המחזיקה משקל רב מאפשרת בנייה לגובה. בנייה בלבנים שרופות: אפשרה לבנות בזול בניינים חזקים ויציבים. הבנייה הזאת הייתה זולה מבחינת חומר ומבחינת עבודה (אין צורך בחציבה והובלה, אפשר לייצר במקום). המושבים היו משיש: על מנת להדמות לאדריכלות הקלאסית היוונית. "אורדרים": בנייה של קומה ראשונה: דורי (עתיק יותר); קומה שנייה: איוני (מאוחר יותר); קומה שלישית ורביעית: קורינטי (מאוחר ומקושט יותר). כיפות, קשתות: מאפשרות בנייה חזקה יציבה וגבוהה, קומה מעל קומה. הקולוסיאום בנוי מאבן טראורטין שהיא סוג של שיש לא קשה, מלבנים שרופות בקירות. יש קשתות שחוזקו בחלקן החיצוני על ידי לבנים. אומנות — קטע קיר מאסיבי הקולט את לחץ המשקל ומעבירו לכיוון הקרקע. על האומנות מגולפים פילסטרים — קישוט בצורת עמודים (פילסטר = אלמנט קישוטי ולא יישומי. בניגוד לעמודים ביוון — שם היה להם תפקיד בתמיכה, פה הגילוף על האומנה מיועד רק לקישוט). שימוש ב"בטון" — צמנט המצוי בין האבנים מבטיח עמידות רבה, במיוחד שימש בבניית החדרים התת־קרקעיים.

שאלה 15 –

א. בחר פסל רומי של דיוקן. ציין את שמו ותאר אותו בקצרה. הסבר לאיזו מטרה נוצר ואיזו משמעות הדיוקן בתרבות הרומית.

ניקוד	הסבר
שם הפסל – 20% תיאור – 20% הסביר מטרה – 60%	פסל אדריאנוס, ברונזה, מוצג במוזאון ישראל. בפסל אפשר לראות במדויק את תווי פניו של אדריאנוס, תסרוקת התלתלים שלו וזקן קצר. <u>משמעות הדיוקן בתרבות הרומית:</u> בתקופה של האימפריה הרומית הפיסול היה ראליסטי. להבדיל מן היוונים שהסגנון שלהם היה אידאליזציה, לרומאים היה חשוב להתייחס לדמות על כל פרטיה ולכן הושם דגש על פרטים מזהים כגון תסרוקת, צלקות, קמטים. בתרבות הרומית היתה חשובה השייכות המשפחתית. <u>מטרת הדיוקן:</u> פסלים נעשו במטרה להעצים ולהאדיר את הקיסר. הציבו פסלים של קיסרים במקומות שונים ברחבי האימפריה. הקיסרים נחשבו לחצי אל והיו למושא הערצה. היו פסלים שנעשו גם למטרת הנצחה. <u>הערה:</u> אפשר לקבל גם דיוקנאות מתים, מצבות קבורה מפוסלות, דיוקנאות משפחתיים.

ב. בחר יצירה אחת מן האמנות המודרנית אן הפוסט מודרנית אן העכשווית, שמוצג בה דיוקן של דמות כלשהי.

ציין את שם האמן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה.

הסבר מה ההבדל בין הדיוקן מן התקופה הרומית ובין הדיוקן שבחרת.

בסס את תשובתך על אמצעי אמנותי אחד.

ניקוד	הסבר
שם האמן – 10% שם היצירה – 10% תיאור – 20% הסביר הבדל – 60%	קירשנר, "דיוקן עצמי כחייל". ביצירה נראה קירשנר עצמו כחייל במדי חייל גרמני במלחמת העולם הראשונה. סיגריה בפיו, אחת מידי קטועה ומאחוריו דמות עירומה. פניו מעוותים העיניים ריקות. דרך ההבעה היא רגשית, אקספרסיבית. האמן מביע את מצוקתו בעזרת סמלים שונים צבעים ומשיכות מכחול עזות. כמו כן הצורות המעוותות שקירשנר בוחר בהן לתאר את עצמו שונות לחלוטין מן הדמויות הרומיות הראליסטיות.

ב. רנסנס**שאלה 16 —**

א. לאמני הרנסנס הייתה זיקה חזקה לעבר ולהיסטוריה. הסבר קביעה זו.

ניקוד	הסבר
הסבר — 100%	אמני הרנסנס חקרו ולמדו את הריסות רומא ועתיקותיה. הם למדו כיצד לבנות קשתות, שערים וכיפות, מדדו וקבעו את הפרופורציות הקלאסיות, הצורות הגאומטריות המושלמות והיופי האידאלי. מחקר זה היה חלק מן העניין בתרבות העתיקה ובכלל זה המיתולוגיה והפילוסופיה.

ב. בחר במבנה אדריכלי המבטא זיקה לעבר. ציין את שם האדריכל ואת שם המבנה ותאר אותו בקצרה. הסבר מהי ההשפעה של אמנות הרנסנס על המבנה שבחרת.

ניקוד	הסבר
שם היצירה — 10%	אדריכלות: הכיפה של ברונלסקי בפירנצה, מבוססת על מחקר הכיפה של הפנתיאון. זאת הייתה הכיפה הראשונה שנבנתה מאז העת העתיקה.
שם האמן — 10%	גם: פאלאצו מדיצ'י: שלוש קומות הנראות כלפי חוץ, שערים בצורת קשת עגולה.
תיאור — 20%	פיסול: דוד של מיכלאנג'לו: פסל שיש של דמות גבר עירום בעל גוף מושלם ופנים בעלות פרופורציות מושלמות. השפעה מן העת העתיקה: עירום, פיסול בשיש, אנטומיה מדויקת.
הסבר ההשפעה — 60%	ציור: בוטיצ'לי הולדת ונוס: מושפע מן המיתולוגיה היוונית והנאו-פלטוניזם, מתאר סצנה מיתולוגית, דמות אשה עירומה, תיאור ראליסטי.

שאלה 17 –

א. הסבר מהו "חתך הזהב" ומהו תפקידו באמנות.

ניקוד	הסבר
הסבר – מה זה 50% תפקיד 50%	חתך הזהב הוא יחס מתמטי הקרוב ל-1.6:1, ובאופן גס – יחס של שליש לשני שליש. בתקופת הרנסנס נכתב רבות על פרופורציה מושלמת המקנה ליצירה שלמות, יציבות והרמוניה מושלמת. ההשראה ליחס זה היא הקונכיה. נחשב ליחס מידות אלוהי.

ב. בחר ציור מתקופת הרנסנס שבו אפשר למצוא את "חתך הזהב". ציין את שם האמן ואת שם הציור, ותאר אותו בקצרה. הסבר כיצד חתך הזהב בא לידי ביטוי בציור שבחרת.

ניקוד	הסבר
שם היצירה – 10% שם האמן – 10% תיאור קצר – 20% הסבר – 60%	הציור "מונה ליזה" של לאונרדו דה וינצ'י. בדיוקן מתוארת דמות אשה מן החזה ומעלה, ידיה מונחות בקדמת התמונה, פניה חזיתיות, ברקע נוף כפרי מרוחק עד האופק. בדיוקן זה השתמש לאונרדו בחתך הזהב כמה פעמים. הפנים: המצח הוא שליש מן הפנים ושאר הפנים – שני שליש, משולש האף והפה – שליש, שאר הפנים – שני שליש. דמותה השלמה שני שליש והנוף – שליש, בנוף עצמו: השמים – שליש והשאר – כשני שליש. פרופורצית חתך הזהב יוצרת יציבות והרמוניה. ציורים נוספים: לאונרדו, הסעודה האחרונה, האדם הוויטרובי. בוטיצ'לי, לידת ונוס.

שאלה 18 –

א. בחר יצירה מתקופת הרנסנס שיש בה דיוקן. ציין את שם האמן, את שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. הסבר לאיזו מטרה נוצרה.

ניקוד	הסבר
שם היצירה – 10% שם האמן – 10% תיאור – 20% מטרה – 60%	פיירו דלה פרנצ'סקה, "הדוכס מאורבינו" – מטרה: דיוקן מוזמן שנועד להנציח את עצמו ואת אישתו ולהראות את עושרו הן בלבוש (הגלימה האדומה, שהיה צבע יקר, השרשרת של אשתו), הן בשטחים שבבעלותו שנראים מאחור בנוף.

ב. בחר יצירה אחת מן האמנות המודרנית או הפוסט מודרנית, העכשווית, שיש בה דיוקן של דמות כלשהי. ציין את שם האמן, את שם היצירה, ותאר אותה בקצרה.

הסבר מה ההבדל בין הדיוקן שצויר בתקופת הרנסנס, שתיארת בסעיף א, ובין הדיוקן שבחרת.

בסס את תשובתך על אמצעי אמנותי אחד.

ניקוד	הסבר
שם האמן – 10% שם היצירה – 10% תיאור – 20% הסביר הבדל – 60%	קירשנר, "דיוקן עצמי כחייל". ביצירה נראה קירשנר עצמו כחייל במדי חייל גרמני במלחמת העולם הראשונה. סיגריה בפיו, אחת מידי קטועה ומאחוריו דמות עירומה. פניו מעוותים העיניים ריקות. דרך ההבעה היא רגשית, אקספרסיבית. האמן מביע את מצוקתו בעזרת סמלים שונים צבעים ומשיכות מכחול עזות. כמו כן הצורות המעוותות שקירשנר בוחר בהן לתאר את עצמו שונות לחלוטין מן הדמויות ברנסנס ששואף לתיאור ריאליסטי, או בוחר באידאל יופי. אפשר גם: דיוקן קוביסטי, דיוקן היפר ריאליסטי, פרידה קאלו, ואן גוך, וכו'.

ג. בארוק

שאלה 19 –

א. הדינמיות היא אחת ממאפייני הבארוק.

בחר ביצירה אחת שיש בה מאפיין זה. ציין את שם האמן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה.

ניקוד	הסבר
שם האמן – 20% שם היצירה – 20% תיאור – 60%	ציור – קרוג'יו – "הסעודה באמאוס" "צליבתו של פטרוס הקדוש" פיסול – ברניני – "אפולו ודפנה" "דוד" "ארבע הנהרות"

ב. הסבר באמצעות שני אמצעים אמנותיים כיצד הדינמיות באה לידי ביטוי ביצירה.

ניקוד	הסבר
שני אמצעים $2 \times 50\%$	"אפולו ודפנה" – תחושה של תנועה דרמטית נוצרת באמצעות קו אלכסוני סיבובי מן הרגל של אפולו דרך גופה של דפנה, מגזע העץ וקצה ידה וענפי הזית. עיצוב הגוף – תנועת ריצה, יד מושטת קדימה. על הצופה להיות בתנועה וללכת סביב הפסל כדי לראות את כולו. "דוד" – סיבוביות, הבעת פנים.

שאלה 20 –

א. הסבר את המושג "ואניטס".

בחר ביצירה שהנושא שלה הוא ואניטס. ציין את שם האמן, את שם היצירה, ותאר אותה בקצרה.

ניקוד	הסבר
הסבר המושג – 60% שם היצירה – 10% שם האמן – 10% תיאור – 20%	"ואניטס" (מלטינית: Vanitas, ריקנות) הוא סוגה סמלית של תיאורי טבע דומם, האופיינית לציור ההולנדי והפלמי של המאה ה-16 וה-17. נושא הוואניטס מעלה את הביטוי "הבל הבלים הכל הבל" שבקהלת. מקורו של המונח הוא בפרשנות הנוצרית לתנ"ך וברעיון כי על האדם המאמין "לזכור את המוות" ("ממנטו מורי"). מטרתם של ציורים אלה הייתה לתאר את חלוף הזמן ואת אפסיותם של החיים האנושיים, כביטוי מוסרי. פיליפ דה שאמפיין, "ואניטס" 1671: על מדף מוצבים שלושה פריטים. משמאל לימין – פרח, גולגולת, שעון חול.

ב. הסבר כיצד המושג "ואניטס" בא לידי ביטוי ביצירה שבחרת בסעיף א. בתשובתך הסבר שלושה סמלים שמיוצגים ביצירה.

ניקוד	הסבר
סמל אחד – 33% סמל שני – 33% סמל שלישי – 34%	פיליפ דה שאמפיין "ואניטס", שלושת האובייקטים בציור מסמלים את שלוש המהויות: פרח, גולגולת ושעון חול. ציור זה שייך לסוג הציורים שנקראים "ממנטו מורי" ומזכירים לאדם כי ימות. הפרח – נובל ומת, הגולגולת – מסמלת מוות, שעון הזמן – מסמל את הארעיות והזמניות שלנו כאן.

שאלה 21 — דמות האדם

א. בחר ביצירה מתקופת הבארוק בהולנד שיש בה דיוקן. ציין את שם האמן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. הסבר מדוע נוצרה.

ניקוד	הסבר
שם היצירה — 10% שם האמן — 10% תיאור — 20% הסבר — 60%	רמברנדט, "דיוקן עצמי", 1665 — רמברנדט יצר למעלה ממאה רישומים, תצריבים ותמונות של הדיוקן העצמי שלו. חיפוש הזהות שלו מופיע כבר בציורים המוקדמים. בציור זה הוא עומד עם פלטה ומכחולים ביד. הציור ברובו בגווני מונוכרומטיים, אך אזור הפנים מואר ומודגש. המבט חזיתי, כאילו הוא מתבונן בצופה. ברקע קיר ועליו סימן לשני עיגולים. לא ידוע מה משמעותם של עיגולים אלה. יצירות נוספות: רמברנדט, "משמר הלילה". רובנס, "דיוקן עצמי עם איזבלה ברנט". זהו דיוקן הנישואין של האמן.

ב. בחר ביצירה אחת מן האמנות המודרנית או הפוסט מודרנית א הפוסט מודרנית א העכשווית שיש בה דיוקן. ציין את שם האמן, את שם היצירה, ותאר אותה בקצרה.

הסבר מה ההבדל בין הדיוקן מתקופת הבארוק ובין הדיוקן באמנות המודרנית או הפוסט מודרנית או העכשווית שבחרת. בסס את תשובתך על אמצעי אמנותי אחד.

ניקוד	הסבר
שם האמן — 10% שם היצירה — 10% תיאור — 20% הסביר הבדל — 60%	קירשנר, "דיוקן עצמי כחייל". ביצירה נראה קירשנר עצמו כחייל במדי חייל גרמני במלחמת העולם הראשונה. סיגריה בפיו, אחת מידיו קטועה ומאחוריו דמות עירומה. פניו מעוותים העיניים ריקות. דרך ההבעה היא רגשית, אקספרסיבית. האמן מביע את מצוקתו בעזרת סמלים שונים, צבעים ומשיכות מכחול עזות. כמו כן הצורות המעוותות שקירשנר בוחר בהן לתאר את עצמו שונות לחלוטין מן הדמויות בבארוק ששואף לתיאור ריאליסטי עם דגש על מעמד חברתי כמו אצל רובנס, או תיאור ריאליסטי עם דגש על המצב הרגשי כמו אצל רמברנדט. אפשר גם: דיוקן קוביסטי, דיוקן היפר ריאליסטי, פרידה קאלו, ואן גוך, וכו'.

ד. אמנות הבארוק**שאלה 22 – מאפייני הבארוק**

א. בחר ביצירה אחת של אמן ישראלי שביצירתו מוצגת מילה או אות בעברית.

ציין את שם האמן ואת שם היצירה, ותאר את היצירה בקצרה.

הסבר את תפקיד המילה או האות המוצגת ביצירה, והסבר כיצד היא תורמת להבנת היצירה.

ניקוד	הסבר
שם האמן – 10% שם היצירה – 10% תיאור – 20% הסבר – 60%	מיכל נאמן, "ה' צבעים", 1976, אוסף מוזאון ישראל. היצירה כולה בגוונים של חום-צהוב. ביצירה מוצגות שתי מילים בשתי שורות. בשורה העליונה כתובה בעיפרון בקו קונטור המילה "יהוה", ובשורה התחתונה כתוב "צבעים". מתחת האותיות מבצבץ טקסט. באמנות הישראלית לכתב יש זיקה למסורת היהודית. ייצוגו של האל באמצעות המילה ולא באמצעות תיאור דמותו נוגע לאיסור "לא תעשה לך פסל וכל תמונה" (שמות כ', ד'). השם "יהוה" כתוב במקרא עם וי"ו אחת, אך נאמן כותבת אותו בשתי וי"וים. על בחירה בכתיב זה אמרה נאמן: "כנראה נבהלתי ולכן עברתי לכיתוב מלא – מלא מדי. לא אומרים את השם המפורש, רק קוראים אותו, ופה נמצא השם המפורש כשהוא קצת מכוסה, אחר, עם תוספת וי"ו. כך שמותר לקרוא אותו בקול, כי הוא אחר מעצמו, מהשם המפורש" (פרידברג, 1998). מצד אחד, נאמן מתגרה במסורת היהודית, כשהיא כותבת את השם המפורש, ומצד אחר היא משנה את השם בשל האיסור לבטאו. לטענת חיה פרידברג, הביטוי "יהוה צבעים" הוא וריאציה לכינוי "אדוניי צבאות". לטענתה, נאמן מציגה כאן אל שהוא אמן, אל היוצר בצבע, במקום אל כוחני ולוחם. יצירות נוספות לדוגמה: משה גרשוני, "תשיר חייל" מיכאל סגן-כהן, "שם"

ב. ציין והסבר רכיב נוסף ביצירה המשפיע על הבנתה.

ניקוד	הסבר
מרכיב נוסף להבנה – 100%	היצירה היא מונוכרומטית. כלומר, נראה שנאמן מפקפקת ביכולתו של האל להיות מקור השראה וכוח מניע בעולם האמנות, בשל הצמצום בצבעוניות. בעוד האל מאופיין באמצעות מילה המתייחסת לצבע, ביצירה כמעט שאין צבע.

שאלה 23 — ציורי ז'אנר

חוקרי האמנות חלוקים בשאלה אם יש "אמנות יהודית".

א. הסבר את מהות המחלוקת הזאת בנוגע לקיומה של אמנות יהודית. בתשובתך הסבר שני טיעונים, האחד שתומך בקיומה של אמנות יהודית, והאחר ששולל את קיומה.

ניקוד	הסבר
טיעון תומך — 50% טיעון ששולל — 50%	נימוק שולל: ההגדרה של האמנות היהודית איננה כה ברורה חד־משמעית. ראשית, חוקרי האמנות והתרבות מתקשים למצוא רצף אמנותי ברור בין האמנות של העת העתיקה ובין האמנות במאות ה־19 וה־20. שנית, לא כל האמנים היהודים עסקו באופן ישיר ביצירתם בדת היהודית ובביטוייה השונים, והדרתם מתחום המחקר יכולה ליצור נקודת מבט מעוותת על החברה היהודית ועל תולדות האמנות. שלישית, דימויים של "יהודים" ושל הדת היהודית הופיעו גם ביצירתם של אמנים שאינם יהודים. חוקרים רבים גם ציינו כי קיימים דימויים איקונוגרפיים המשותפים לאמנים יהודים ולאמנים שאינם יהודים בתקופות שונות במהלך ההיסטוריה. השפעה של אמנות היהודית מאמנות מקומית מבטלת לדעת חוקרים מסוימים את הגדרתה העצמאית. נימוק מחייב: עיטור בתי כנסת, תשמישי קדושה יהודיים, ציור של טקסים יהודיים, עיטור כתבי יד יהודיים בידי אמנים יהודיים, אמנים יהודים יוצרים ועוד, מעידים על קיומה של אמנות יהודית.

ב. בחר ביצירה אחת של אמן יהודי. ציין את שם האמן ואת שם היצירה. הסבר באמצעות היצירה שבחרת את קיומה או אי־קיומה של אמנות יהודית.

ניקוד	הסבר
שם האמן — 15% שם היצירה — 15% הסבר הטענה — 70%	מארק שאגאל, "חתונה יהודית". היצירה עוסקת בחתונה יהודית בעיירה יהודית וצוירה בידי אמן יהודי שחי בגעגוע מתמיד לעולם ולמציאות יהודית. מוריץ אופנהיים, "שבועות". היצירה עוסקת בהווי של יהודים בבית הכנסת. מוריץ אופנהיים, "ערב שבת". סצנה המתארת הווי יהודים בשבת. מאוריצי גוטליב, "יום כיפורים". רגע של קדושה בתוך בית הכנסת ביום הכיפורים, שבו מתאר האמן את עצמו, אך בזיקה ללאומיות הפולנית שלו. ללא ספק כל המרכיבים בתמונה הם יהודיים.

שאלה 24 –

א. בחר ביצירה אחת של אמן יהודי המשלבת בין זהות יהודית ובין השפעה אוניברסלית. ציין את שם האמן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה.

ניקוד	הסבר
שם האמן – 20% שם היצירה – 20% תיאור – 60%	מארק שאגאל, "אני והכפר" 1911. הציור מתאר מראות מן העיירה היהודית. במרכז היצירה מוצגות שתי דמויות המביטות זו בזו. ביצירה מוצגים דימויים נוספים של אישה החולבת פרה, תיאור של רחוב בעיירה, גבר שמחזיק כלי עבודה ואישה שעומדת על ראשה. גם מספר בתים עומדים על גגותיהם. "הגדת הזהב": אחת ההגדות הספרדיות המפוארות ששרדו מן המאה ה-14. בהגדה זו איורים רבים מספר בראשית והכנות לפסח.

ב. ציין כיצד הזהות היהודית וההשפעה האוניברסלית באים לידי ביטוי ביצירה שבחרת.

ניקוד	הסבר
הזהות היהודית – 50% השפעה אוניברסלית – 50%	מארק שאגאל – השפעה אוניברסלית – סגנון הציור שלו הושפע רבות מן הזרם הקוביסטי, וציוריו מתאפיינים בפנטסיה וחלום. הזהות היהודית – הוא הרבה לצייר ציורים מהווי עולם החסידות והעיירה היהודית במזרח אירופה, וכן עסק בנושאים תנ"כיים. — הגדת הזהב – התוכן היהודי מתמזג עם האיור שההשפעות המקומיות ניכרות בו. מבחינת תיאור הדמויות ופרטים אחרים בציור, האמנים הושפעו מכתבי יד גותיים בצרפת, השפעה שהגיעה לשיא פריחתה במאה ה-13. — הסגנון הגותי מתאפיין בפרטים האלה: • דמויות מאורכות. • מחוות בידים ותנועות מוגזמות. • הדמות ממלאת את כל שטח המבנה. • למלך יש כתר מלוכה כמו של מלך גותי, המצרים נראים כמו אבירים, הנשים עם מטפחות כמו הנזירות. • המבנים גותיים. • פנים מאורכות ומסולסלות דבר אופייני לסגנון הגותי, צרפתי. • החלוקה לריבועים והצבע ברקע מקורם בסגנון המזרחי. • שטיחות הרקע והשימוש ברקע מוזהב מושפעים מן הביזנט. • בימי הביניים לא ניסו האמנים לשחזר את סיפורי התנ"ך. הדמויות שבכתבי היד תוארו לפי מראה האנשים בתקופה שבה חיו האמנים. פרטי הציור בכתבי היד הם פרי דמיונם של האמנים, שהתבססו על הכתוב בתנ"ך ועל מדרשים.